

Însemnările cronistice ale lui Markus Schunckabunck, trimisul lui Mihai Viteazul, despre misiunile sale la Curtea împăratului Rudolf al II-lea

Cuvinte cheie: Mihai Viteazul, cronică, Viena, Împăratul Rudolf al II-lea

Stichworte: Mihai Viteazul, Chronik, Wien, König Rudolf II

Zusammenfassung

Das vorliegende Studium veröffentlicht zum ersten Mal die rumänische Übersetzung der Chronik von Markus Schunckabunck, Ratsherr und Persönlichkeit aus Kronstadt, am Ende des 16. und Anfang des 17. Jh. und Gesandter des Fürsten Michael den Tapferen am Hofe des Kaisers Rudolf II. Die Unterlage des Textes ist das Originalmanuskript des M. Schunckabunck, das sich heute im Archiv und Bibliothek der Honterusgemeinde Kronstadt (AHG), Handschriftensammlung J.F. Trausch (IV.F.1), befindet.

Julius Gross veröffentlichte die Beschreibung der zwei Legationen aus 1597, die Schunckabunck im Auftrag des Fürsten Michael den Tapferen ausgeführt hat, in Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó, Bd. 6. (1915), nach eine Kopie aus dem 18. Jh. Die Informationen aus dieser Ausgabe wurden aber von der rumänischen Historiographie kaum ausgenützt, vielleicht wegen der Schwierigkeit des deutschen Textes. Diese Tatsache und die Verschiedenheit zwischen den Original und die Kopie aus den 18. Jh. veranlasste uns zu einer Umschreibung des Originals und zu die Übersetzung derselben, um es der rumänischen Historiographie zugänglicher zu machen.

1. Introducere.

Printre comorile arhivistice păstrate în Arhiva Johannes Honterus a Comunității Evanghelice C. A. Brașov (Arhiva Bisericii Negre) se numără manuscrisul original al cronicii lui Markus Schunckabunck, senator brașovean 1597-1603, care a îndeplinit în această calitate mai multe funcții administrative în oraș și pe domeniile aparținătoare de acesta¹. În 1597 Markus Schunckabunck a îndeplinit și două importante misiuni diplomatice, în calitate de sol al lui Mihai Viteazul, la Curtea de la Praga a împăratului romano-german Rudolf al II-lea (1576-1612). Acestea au fost consemnate de Schunckabunck într-un manuscris, alături de o cronică de familie, la scurt timp după aceea, oricum cel mai târziu în anul 1605, ultima dată înscrisă în cronică.

Contextul acestor misiuni diplomatice a fost expus în 1959 de către istoricul Carl Göllner, într-un studiu publicat în revista *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*², folosind doar ediția lui Julius Gross din *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, vol. VI³. În această ediție textul cronicii a fost stabilit pe baza unei copii târzii de sec. XVIII din colecția de manuscrise a Bibliotecii Gimnaziului Honterus, cota istorică: 55 D⁴. Paginația acestuia, indicată de editor, corespunde întru totul cu cea din volumul coligat, cu cota IV.F.1.148/II: f. 93 r. – 97 r.; f. 101 r. – 106 v., care face parte din seria de manuscrise (IV.F.) a Arhivei Johannes Honterus a Comunității Evanghelice

C.A. Brașov. Potrivit însemnării de pe pagina de titlu, acest volum a aparținut Bibliotecii Gimnaziului Johannes Honterus însă cota lui istorică de pe aceeași pagină nu este D.55 ci D.42⁵. În ciuda coincidenței paginației, nu se poate stabili deocamdată cu certitudine dacă J. Gross a folosit acest manuscris, datorită neconcordanței dintre cota indicată de el în 1915 (D. 55) și cea identificată de noi (D.42).

Acest manuscris a avut la bază chiar originalul lui Schunckabunck, după cum indică titlul: „Copie derjenigen Legationen, welche Markus Schunckabunck, ein vornehmer Mann aus Cronstadt auf Befehl des Mihaly Wayda in hochwichtigen Angelegenheiten nach Prag in Böhmen zu dem Rudolf II Römischen Kaiser angetreten, und selber (h)in ein Besonderes Büchlein nach damahligen Zeiten aufgezeichnet also:...”⁶ (subl. n.).

În aceeași arhivă, în colecția de manuscrise Joseph Franz Trausch, într-un volum coligat cu cota IV.F.1.Tq.134 (f. 161 r. – 168 v.; 169 r. – 174 v.), există încă o copie făcută de mâna lui J. F. Trausch, care pare să fi avut la bază copia din sec. XVIII descrisă mai sus. Dovadă în acest sens este titlul care reproduce întocmai citatul de mai sus⁷. Și această copie a făcut parte din Biblioteca Gimnaziului Johannes Honterus, conform ștampilei de pe foaia de titlu.

Manuscrisul original al lui Markus Schunckabunck a fost găsit de editorii colecției *Quellen...*, abia după culegerea textului pentru

tipar. În introducere, J. Gross face totuși o descriere acurată a mss. original, indicând diferențele dintre acesta și textul editat, modernizat de copistul din sec. al XVIII-lea⁸.

Originalul se află astăzi, așa cum am arătat mai sus, în seria de mss. a Arhivei Johannes Honterus a Comunității Evanghelice C. A. Brașov, făcând parte tot din colecția Joseph Franz Trausch (IV.F.1), cota sa completă fiind: IV.F.1.Tn.227/2.

El este compus din patru scrieri delimitate între ele de un anumit număr de file albe, nescrise.:

f. 1–4 însemnările lui M. Schunckabunck despre diferite evenimente de familie din perioada 1591-1605, așadar o cronică de familie.

f. 5 – 18 r. file albe, nescrise.

f. 18 v. – 28 v. descrierea celor două solii din 1597⁹

f. 29 r. – 50 v. file albe, nescrise.

f. 51 – 56 listele cu membrii sfatului orașenesc între anii 1598–1603

f. 57 – 67 file albe, nescrise.

f. 68 *curriculum vitae* al lui J. Boltosch; și f. 131 v. – 138 r. o cronică de familie întocmită de Boltosch jr., consemnând evenimente din perioada 1600-1637. Ambii au fost înrudiți cu M. Schunckabunck iar însemnările lor pe manuscrisul acestuia relevă faptul că au fost posesorii ulteriori.

Cronica de familie este un gen de scriere istorică foarte răspândit în societatea săsească din secolele XVI-XVII¹⁰. Coroborarea informațiilor cu caracter familial sau personal cu informații privitoare la Patrie (fie că este vorba de orașul de baștină sau de Transilvania) este o caracteristică a scrierilor istorice din mediul cultural săsesc din perioada amintită și poate fi întâlnit, spre exemplu, în toate cronicile citate la nota 10. La fel și în cazul cronicii lui M. Schunckabunck, după cum ușor se poate observa din cuprinsul de mai sus.

Temele acestor scrieri sunt evenimentele și trăirile considerate de autor a fi demne de însemnat, ceea ce ne dezvăluie cel puțin parțial, felul de a gândi al acestuia. Astfel, aceste cronici pot sta și la baza unor lucrări legate de istoria ideilor și a mentalității din epoca modernă timpurie din Transilvania.

Datorită instruirii lor școlare, desigur, o urmare a Reformei religioase, sau a cunoștințelor lor lingvistice, senatorii din orașele săsești au fost trimiși în repetate rânduri ca soli ai principilor Transilvaniei sau ai domnilor

Țărilor Române, mai ales în mediul german, la Curtea Imperială.

Din descrierea făcută de Markus Schunckabunck a celor două solii reiese clar că o vizită la Curtea Imperială de la Praga, în calitate de ambasador, era cu adevărat punctul culminant al vieții unui orașean sas de la sfârșitul secolului al XVI-lea, un eveniment consemnat la loc de cinste alături de cele, de asemenea foarte importante, din mediul domestic sau public (aici ne referim la lista cu membrii sfatului orașenesc, de care autorul era firește interesat, viața publică ocupând un rol major în activitățile sale).

Cea mai interesantă și, din punct de vedere istoriografic, valoroasă parte a însemnărilor senatorului brașovean este descrierea celor două solii pe care le-a întreprins în 1597 la Praga, însoțit prima dată de Banul Mihalcea. Această descriere este un izvor istoric de primă mână dat fiindcă a fost scrisă de către protagonistul soliei, la scurt timp după îndeplinirea acesteia, în intervalul 1597-1605. Totuși, istoriografia românească aproape a ignorat textul editat din colecția *Quellen...*, vol. VI¹¹ și nici nu a fost receptat cum se cuvine articolul lui C. Göllner, probabil datorită barierelor lingvistice ridicate de limba germană. Această stare de fapt dar și diferențele dintre mss. original și copia de sec. XVIII care a stat la baza ediției din 1915, ne-a determinat să întocmim prezentul studiu.

Textul după care s-a făcut traducerea, a fost stabilit pe baza mss. original de la Arhiva Johannes Honterus a Comunității Evanghelice C. A. Brașov (cota: IV F. 1. Tn.227/2). Prezentul studiu dorește să introducă în circuitul istoriografiei românești informația despre cele două solii ale senatorului brașovean din 1597, cuprinsă în cronică, de aceea oferim în premieră traducerea acesteia.

2. Text.

Însemnările cronistice ale lui
Markus Schunckabunck după manuscrisul
original din Arhiva Comunității Johannes
Honterus, Brașov.
Cota IV. F. 1. Tn. 227/2.
Traducere.

f. 18 v. **1597** În 2 Ianuarie milostivul principe Mihai Vodă, domn în Țara Românească, m-a trimis de la Alba Iulia, împreună cu Banul Mihalcea, boierul său, în solie la

Praga la Împăratul Roman Rudolf al II-lea. În același timp, mărețul principe Sigismund Bathori, domn al Transilvaniei, Țării Românești și al Moldovei etc., a mers în persoană la Praga la Împărat, împreună cu tot Sfatul său și cu cei mai distinși domni ai Transilvaniei. Principala lui demers la Împărat a constat în stăruința cu tărie de a se despărți de soția sa Maria Criștierna, spunându-i împăratului că este inapt pentru căsătorie.//

f. 20 r. De asemenea a cerut Împăratului să ia sub stăpânire sa Transilvania, (totodată și) Țara Românească și întreg principatul său. Lui, domnului Bathori, Împăratul trebuia să-i asigure șederea în Imperiu și să-i acorde un principat. Aceasta nu i-a fost acum aprobată domnului Bathori, dar a fost realizată ulterior, în anul 1598. În ziua înainte stabilită au ajuns la Alba Iulia comisarii Împăratului Roman, respectiv Ștefan Zuhay episcop și doctorul Petzchen. Domnul Bathori a predat în mâinile acestora stăpânirea întregii Țări, în numele Împăratului și imediat, a doua zi, a plecat de la Alba Iulia din Transilvania în Țara Nemțească, împreună cu tot tezaurul său, dar soția sa a rămas în Transilvania./

f. 20 v. **1597** în 12 Februarie am avut audiență la însuși Împăratul, împreună cu Banul Mihalcea și numai eu prezentând Împăratului, în limba germană, solia lui Mihai Vodă, am expus greutățile lui, cerând ajutorul Împăratului să apere Țara Românească, ceea ce Împăratul a acceptat cu multă îngăduință iar nouă ne-a acordat multă cinste, ne-a dat o masă gratuită la Praga timp de 6 săptămâni întregi și a pus să se aducă mâncarea din propria bucătărie la hanul nostru și a pus să ni se dea tot felul de băuturi din propria sa pivniță și să ni se servească de către oameni importanți și ne-a cinstit cu pahare mari și frumoase; lui Mihai Vodă, în urma acestei solii a noastre i-a făgăduit întreținerea în Țara Românească a 4.000 de oameni cu soldă, pentru o perioadă de 6 luni iar pentru lunile din vara următoare pentru cei 4.000 de oameni ne-au fost dați 20.000 fl.¹² bani peșin.

f. 22 r. **1597** în 25 Octombrie milostivul principe Mihai Vodă m-a trimis încă o dată, în grup de trei, cu solie la Împăratul Roman, am călărit atunci 13 zile de la Alba Iulia la Praga, pe o vreme cumplit de rea și pe un drum prost. Atunci toate mi s-au poruncit verbal, Mihai Vodă nu a scris nimic altceva Împăratului decât o Credență pe care mi-a înmănat-o pentru ca maiestatea sa să mă creadă ca și când Mihai Vodă ar fi acolo, în persoană și mi s-a făcut mare cinste pentru că mi s-a acordat audiență la Împărat, în a patra zi de la sosirea mea la Praga și că Împăratul m-a ascultat cu multă îngăduință și am anunțat toată solia în limba germană după modesta mea bună chibzuință, după cum urmează:/

f. 22 v. **1.** Atotputernice, Împărate Creștin, Măreț și Neînvins, Preamilostive Domn, milostivul meu domn Mihai Vodă, domn în Țara Românească, vă transmite Majestății Voastre Imperiale slujirea sa credincioasă și preasupusă și vă transmite împreună cu toată Țara Românească, domnie lungă și fericită de către D-zeu cel Atotputernic și întărire de la Sfântul Duh ca să-i biruiți și să-i stăviliți pe dușmanii Creștinătății. Preamărite Împărat, domnul meu împreună cu toată Țara, vă transmite Majestății Voastre Imperiale, cu supunere, credincioasă mulțumire pentru marea milostivire pe care Majestatea (Voastră) Imperială le-ați arătat-o în fața celei mai mari restriți care i-a cuprins, și ați pus să fie întreținuți acolo, cu multă îngăduință, 4.000 de oameni și ați pus să li se plătească soldă îndestulătoare.//

f. 24 r. Ajutor cu care domnul meu, din mila lui Dumnezeu, s-a împotrivit în acest an Tătarului, care vroia să năvălească și care a ajuns cu putere mare până la Cetatea Albă pe Nistru. Pentru că a aflat că domnul meu împreună cu ajutorul Majestății Voastre Imperiale s-a hotărât întru totul să i se împotrivescă și pentru că a crezut că ajutorul Majestății Voastre Imperiale este mai mare, s-a întors înapoi. Pentru că acest dușman poate reveni, domnul meu vrea să i se împotrivescă tot timpul și cere supus, împreună cu Țara, Majestății Voastre Imperiale să nu oprească acest ajutor

milostiv, ci să îl mențină acolo pentru anul viitor. Cu acest ajutor al Majestății Voastre Imperiale domnul meu speră să fie de mare folos întregii Creștinătăți, pentru că a fost pregătit să treacă Dunărea și să redea Bulgaria creștinilor și să îndeplinească tot ceea ce va porunci Majestății Voastre Imperiale, vrând să slujească întotdeauna și pe toate căile.

2. În acest timp, celor 4.000 de oameni trimiși de Majestatea Voastră Imperială în ajutor, nu le-a fost dată solda de către comandanții Majestății Voastre Imperiale și, pentru ca această armată să nu se împrăștie, stăpânul meu milostiv a pus să i se dea acea soldă pe trei luni, deoarece ei nu puteau fi întreținuți cu cuvinte. Acești bani au fost ceruți cu împrumut de către comandanții Majestății Voastre Imperiale de la domnul meu. De aceea adresez, rugămintea supusă a domnului meu către Majestatea Voastră Imperială să porunciți să i se înapoieze amintita solda pentru trei luni.

3. Adresez rugămintea preasupusă a domnului meu să îi luați în considerare slujba credincioasă pe care a adus-o cu toate eforturile Creștinătății și asta în ciuda faptului că întreaga sa Țară a fost pustiită și distrusă. etc.//

f. 26 r. Să-i dispuneți și să-i dați cu cea mai mare milostivire unele bunuri în împărăția Majestății Voastre Imperiale pentru ca, în cazul în care, doamne ferește, o să fie izgonit din Țara sa, să aibă un loc unde să-și aibă reședința cu soția și copilul și pentru care să slujească toată viața Majestății Voastre Imperiale.

4. Încă de pe timpul Împăratului Turcesc, Țara Românească a avut obiceiul ca fiecare principe care dorea Țara, trebuia să jure Împăratului și să-i dea scrisori că va plăti toate datoriile făcute de domnii dinainte, fie la turci fie la creștini și fiecare trebuia să dea de asemenea noi scrisori de garanție, ceea ce a trebuit să facă și domnul meu, și de aceea a trebuit să le dea și creștinilor multe scrisori de garanție./

f. 26 v. Acestea atingeau o asemenea sumă încât întreaga Țară ar fi putut cu greu ajunge la acea valoare și de aceea, în prezent, domnul meu vrea să revoce astfel de datorii. Domnul meu se îngrijo-

rează că dacă va pleca din Țara sa, aceste datorii îi vor fi cerute cu multe drepturi pentru că a dat pentru acestea propria scrisoare de garanție și de aceea el s-a eliberat acum de astfel de drepturi păgâne și stă alături de Creștinătate. Rugămintea lui preasupusă către Majestatea Voastră Imperială este de a fi iertat, preamilostiv, cu o scrisoare ca nimănu, atât lui, cât și urmașilor lui sau boierilor Țării Românești, în toată împărăția Majestății Voastre Imperiale, să nu li se mai pretindă aceste (datorii) niciodată.

În schimbul acestora stăpânul meu milostiv promite împreună cu toată Țara să se pună în slujbă supusă și credincioasă Majestății Voastre Imperiale și roagă preasupus pe Majestatea Voastră Imperială pentru un răspuns.//

f. 28 r. Această argumentare verbală a mea a primit un răspuns milostiv după o lună (de ședere) la Praga. I-am adus și de data asta lui Mihai Vodă scrisoarea de la Împăratul și anume despre datoriile ce au fost făcute în vremea turcilor în Țara Românească, atât de către ceilalți domni cât și de el, ca astfel de datorii să nu mai trebuiască să fie niciodată plătite, nici de Mihai Vodă nici de toți urmașii lui și nici de către boieri. Conform scrisorii, după care am și eu o copie, în tot Imperiul Roman nici un om, fie el creștin sau păgân, să nu aibă puterea să-l aducă în fața judecății nici pe Mihai Vodă, dar nici pe urmașii lui și în același timp nici pe boierii Țării Românești. Eu i-am adus și 20.000 fl., pe urmă i s-au dat pentru toate lunile din vara următoare câte 20.000 fl. și dacă i-ar fi cerut Împăratului, așa cum l-am sfătuit eu, ar fi primit cele două castele frumoase de lângă Bratislava, Bașin și Szent Görgj, cu un venit anual de 60.000 fl.

De data aceasta am venit în 10 zile de la Praga la Alba Iulia în Transilvania./

f. 28 v. De ambele dați când am fost trimis la Majestatea sa am primit ca amintire de la Împăratul Roman frumoase cadouri și anume șase pahare mari, aurite cu o lucrătură frumoasă și deosebită.

3. Concluzii

Sintetizată, informația istorică din cronica tradusă mai sus este:

Ian.-Feb. 1597: prin misiunea diplomatică a lui M. Schunckabunck și a Banului Mihalcea, Mihai Viteazul iese de sub suzeranitatea principelui Sigismund Bathori, care, prin tratatul de la Alba Iulia din 10/20 Mai 1595, îi media legăturile cu Liga Creștină fixându-i practic statutul unui guvernator. Voievodul nu mai putea încheia tratate sau lua hotărâri fără acordul principelui Transilvaniei, care se intitula: *Dei gratia Transilvaniae, Moldaviae, Valachie Transalpinae... princeps*¹³.

În ciuda acestei stări de fapt, voievodul Țării Românești i-a trimis pe Markus Schunckabunck și pe Banul Mihalcea la Rudolf al II-lea cu misiunea, practic secretă, de a stabili relații diplomatice directe cu Împăratul. Markus Schunckabunck nu afirmă explicit caracterul secret al soliei dar zice că *...numai eu prezentând Împăratului, în limba germană, solia lui Mihai Vodă, am expus greutățile lui, cerând ajutorul...* De asemenea, așa cum arătam mai sus, în vigoarea tratatului de la Alba Iulia Mihai Vodă nu avea voie să aibă relații diplomatice cu alți suverani, așadar este aproape sigur că solia celor doi trimiși ai săi a avut caracter secret. Reușita acestei solii îi schimba lui Mihai Viteazul statutul internațional, devenind vasal direct al Împăratului. Ca urmare, acesta din urmă i-a trimis 4.000 de mercenari și 20.000 fl. pentru plata acestora.

În Oct. 1597 Schunckabunck este trimis de Mihai Viteazul din nou la Rudolf al II-lea.

Voievodul cere prin acesta banii pentru solda celor 4.000 de mercenari, plătită din visteria domnească. Cere de asemenea ca cei 4.000 de mercenari să fie întreținuți în continuare de către împărat și un loc de rezidență în cazul în care ar fi alungat de la domnie. În ultimul rând mai cere împăratului anularea datoriilor față de sultan pe care el, Mihai Vodă și principii care au domnit înaintea lui, le acumulaseră în timpul stăpânirii otomane. În răspunsul primit la o lună după îndeplinirea soliei, Schunckabunck obține pentru Mihai Vodă cele solicitate de la împărat.

Aceste informații au fost prea puțin folosite de istoriografia românească, deși, așa cum s-a arătat, textul lui Schunckabunck a fost editat (dar netradus) de aproape o sută de ani!

Markus Schunckabunck nu a fost apreciat de istoriografie așa cum ar fi meritat, deși misiunea lui, împreună cu Banul Mihalcea, a fost o reușită. Rezultatul acesteia, alături de alte tratative diplomatice al căror artizan a fost italianul Giovanni Marini Poli, a fost încheierea în 1598 a unui Tratat între voievodul Țării Românești și Împărat, în calitate de rege al Ungariei, restabilindu-se astfel vechea legătură de vasalitate dintre cele două Țări¹⁴. Totuși, M. Schunckabunck nu se numără printre diplomații lui Mihai Viteazul recunoscuți de către istoriografia românească¹⁵. Prin această semnalare autorii încearcă să pună în valoare un personaj mai puțin cunoscut dar foarte interesant și un mss. cu informații de primă importanță istorică.

**Drd. Liviu CÎMPEANU,
Dr. Elisabeta MARIN**

Note – Anmerkungen

1. *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó (Kronstadt)*, Bd. VII – Beiheft I. Fr. Stenner, *Die Beamten der Stadt Brassó (Kronstadt). Von Anfang der städtischen Verwaltung bis auf die Gegenwart*, Brassó (Kronstadt), 1916, p. 133-134.
2. Carl Göllner, *Über die diplomatische Mission des sächsischen Bürgers Marcus Schunckabunck im Dienste Michaels des Tapferen (1597)*, în *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, vol. II/1959, București, p. 153-157.
3. *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, vol. VI, Brașov, 1915, p. 2-7.
4. *Ibidem*, p. I.
5. Tot pe pagina de titlu există și o cotă istorică veche, 26 A., care a fost tăiată.
6. Arhiva Johannes Honterus a Comunității Evanghelice C. A. Brașov, cota: IV.F.1.148/II, f. 93 r.
7. Arhiva Johannes Honterus a Comunității Evanghelice C. A. Brașov, cota: IV. F.1.Tq.134, f. 161 r.
8. *Quellen...*, vol. VI, p. II.
9. Această parte, alături de lista cu membrii sfatului orășenesc între anii 1598–1603 au fost singurele fragmente ale însemnărilor lui M. Schunckabunck publicate de J. Gross în 1915. Din Introducere reiese că mss. din sec. XVIII, folosit de editor pentru stabilirea textului, cuprinde doar descrierea soliilor și listele cu funcționarii magistratului.
10. Menționăm doar câteva exemple edite: Cronica familiei Scheerer-Oltard în Eugen v. Trauschenfels (ed.), *Deutsche Fundgruben*, vol. III, Kronstadt, 1860, p. 1-49; cronica familiei Rether-Drauth, în *Quellen...*, vol. V, Brașov, 1909, p. 616-625; cronica familiei Lassel, în *ibidem*, p. 625-625; cronica familiei Benkner în *ibidem*, vol. VI, p. 1-2; cronicile familiilor Rauss, Drauth etc. din același volum.
11. Preluată, pe scurt, de P.P. Panaitescu în monografia *Mihai Viteazul*, apărută în perioada interbelică. Vezi P.P. Panaitescu, *Mihai Viteazul*, ed. a II-a, București, 2002, p.124-125.
12. Fl. = florin, monedă forte în Evul Mediu și Epoca (pre)Modernă.
13. I. A. Pop, *Mihai Viteazul și Transilvania*, în (coord.) I. A. Pop, Thomas Nægler, Andras Magyari, *Istoria Transilvaniei*, vol. II, Cluj-Napoca, 2005, p. 85-86.
14. *Ibidem*, p. 87-88.
15. Vezi de exemplu lista din C-tin Rezachevici, *Trimși ai lui Mihai pe drumurile Europei*, în *Magazin Istoric*, Nr. 6/1971, p. 77. În această listă figurează Banul Mihalcea, dar nu și protagonistul principal al soliei de la începutul anului 1597.